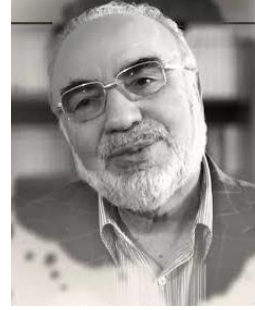

Küllî Hayat Tasavvurunun
Numûne-i İmtisâli:
Prof. Dr. Raşit KÜÇÜK:
(1947-22.11.2022)

İlmî, irfânî ve içtimâî mihenk taşımız, cemiyetin bütün kesimlerinin müracaat kaynağı, biz talebelerinin ve meslektaşlarının müstenedi, medârı ve mercii, sünneti kendisine sîret kılmış halîm, zarîf, asîl, vakur insan Prof. Dr. Raşit Küçük Hocaefendimiz; büyük bir ihtimamla Dr. Fahrettin Koca Bey tarafından sağlık sürecinin takip edildiği ve üç yılı aşkın bir süredir de muzdarib olduğu kanser rahatsızlığı sebebiyle tedavi gördüğu İstanbul Medipol Mega Üniversite Hastanesi'nde 22 Kasım 2022 tarihinde Salı günü yetmiş altı yaşında, 'irci'î ilâ Rabbik' emrine imtisâlen rûhunu teslim etti. Aynı gün ikinci namazını müteakip Fatih Camii'nde, birlikte çalıştıkları mesai arkadaşı Diyanet İşleri Başkanlığı eski başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez tarafından cenâze namazı kıldırıldı ve Cumhurbaşkanımızın tensipleri ile mübarek naaşı, pek çok âlim ve fâzıl kimse gibi, Fatih Camii hazîresindeki ebedî istirahatgâhına, rûhu Refik-i a'lâ'ya ve En Sevgili'ye uğurlandı.

Cenaze merasimi, ilim, siyaset ve cemiyet hayatının ve sivil toplum kuruluş temsilcilerinin çeşitli kademelerinden kalabalık bir katılımcı grubun iştirakiyle gerçekleşti. Merhûmun cenazesinde Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, TBMM Başkanı Mustafa Şentop, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş, pek çok bakan ve kurum yöneticisi, siyasi parti temsilcisi, bürokrat, ilâhiyatçı mesai arkadaşı, hadisçi meslektaşı, dostu, öğrencisi ve yakını cenaze namazına katıldı. Cenaze esnasında mahzûn ailesi ve talebeleri, merhûmun ardından gözyaşı döküp dualar etti; Hocaefendimizin ilmî, irfânî ve ahlâkî mirasını sürdürme azmini ve kararlılığını dile getirdi.

Raşit Küçük Hocaefendimizin dâr-ı bekâya irtihâli dolayısıyla mahrûm, firâkiyla mahzûnuz! Hocaefendimiz, ilimle ve hâssaten hadis ilmi ile

meşgûliyetini, bir tasavvuf büyüğümüzün ifadesi ile “İlâhî emirlerin, nasıl uygulanacağını gösteren Gönül Sultânımız Efendimiz gibi” ‘uygulamak için öğrenmek’ şeklinde özetler, bize de kendi yaşantısıyla örnek olurdu. Sükûneti ve ağır başlı lığı, kendisi için en uygun alanın hadis olacağı kanaatini desteklemiş; özellikle insanlığı ve akademisyenliği ile hayran kaldığı numûne-i imtisâli Bosnalı büyük âlim Prof. Dr. Muhammed Tayyib Okiç’ten (v. 09.03.1977) ve tasavvuf büyüğü gönüller fâtihî, görünmeyen üniversite Mehmed Zahid Kotku Hocaefendimizin (v. 13.11.1980) Ahmed Ziyâüddîn Gümüşhânevî hazretlerinin (v. 1894) derlediği alfabetik hadis kitabı *Râmûzû’l-Ehâdis* sohbetlerinden derinden etkilenmesiyle hadis ve siyer ilimlerini ihtisas alanı olarak seçmiştir. Kendisi, vakur ve sakin duruşu ile sedece ilim ehlinin değil, toplumun her kesiminin sığınağı ve güvenilir limanı olmuştur. Sahip olduğu imkânları ve çevresini kendi ikbâli için kullanmayıp, toplumun her kesimine ulaşmak ve onların derdine dermân olmak için harcayan nebevîyyü’l-meşreb çok yönlü küllî bir âlim idi.

Raşit Küçük Hocaefendimiz Türkmenistan kökenli bir babanın ve Horasan asıllı bir annenin dört erkek evlâdından ilki olarak Antalya ili Akseki ilçesine bağlı Menteşbey köyünde 1947 yılında dünyaya geldi. Bölgenin en eski yerleşim yerlerinden biri olan köy, Selçuklu hânedânının bölgeyi fethetmesi sonrasında yöreye yerleştirilen ve kendisinin de ataları olan Türkmen boyları sayesinde Türkleştirilmiş ve şimdiki ismini Selçuklu komutanlarından Menteş Bey’den almıştır. Köy, fethedilmeden önce Kotenna (Gödene) ismi ile anılan, tarihî kalıntıları ile hâlen günümüzde de yüz hâneyi aşan bir yerleşim yeridir. Bugün hâlâ köy/mahalle her iki isimle birlikte anılmaktadır. Yayla niteliğinde bir yerleşim yeri olan köy, her türlü meyve ve sebzenin yetişmesi yanında, İslâm ile müşerref olduktan sonra ilim ve irfan ocağı olmuş, sürekli âlim, kadı, siyasetçi ve idarecilerin yetiştiği mümbit bir yerleşim alanı vasfıyla temâyüz etmiştir. Menteşbey’in itibarlı ve entelektüel yapısı gereği değişik hizmetleri îfa etmek üzere farklı milletlerden insanlar yöreye gelip yerleşmiş; bölgede Türkmen, Gürcü, Arap, Zenci vb. aileler çok çeşitli bir etnik yapının oluşmasına zemin teşkil etmişlerdir. Raşit Hocaefendimizin içinde bulunduğu dönemde de, Menteşbey’den tıpkı kendisi gibi diyanetten üst düzey idareciler, hâkimler, kadılar, müftüler ve siyasetçiler yetişmiştir.

Hocaefendimizin adını da taşıdığı baba tarafından dedesi Hüseyin oğlu Reşid Efendi medrese tahsili görmüş âlim bir kimse idi. Akseki Nüfus Müdürlüğü kayıtlarından yaptığı tetkikatta dedesi hakkında hocamız, “Hüseyin oğlu Reşid Efendi Çanakkale Seddülbahir’de şâhitli şehit” kaydının varlığını müşâhede etmiştir. 1970’li yıllarda vefat eden anne tarafından dedesi ise Yemen harbine iştirak edip, esir düşmüş ve ancak dokuz sene sonra köyüne dönebilmiştir.

İlk tahsilini doğduğu yer olan Menteşbey köyünde, lise hayatını

hâlihazırda, Prof. Dr. Raşit Küçük Anadolu İmam Hatip Lisesi adıyla kendi ismini taşıyan bir imam hatip lisesinin de bulunduğu Antalya'da, 1966 yılında Antalya İmam Hatip Okulu'nda ikmâl etti. Lisans eğitimini ise, 1970 yılında Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nde tamamladı. Bir yıla yakın Antalya'da kendi ilçesinde müftülük memuru ve müftü vekilliği yaptı. Dört yıl süreyle Erzurum İmam Hatip Okulu'nda ve ihtiyaç duyulan çeşitli liselerde öğretmenlik ve idarecilik yaptıktan sonra 1975 yılında Erzurum Yüksek İslam Enstitüsü Hadis ve İslâm Ahlâkı öğretim görevliliğine tayin edildi. Bu esnada Muhammed Hamîdullah, Muhammed Tayyib Okiç, İsmail Cerrahoğlu, Müftü Osman Bektaş ve Hacı Halis Emek gibi âlim zâtlarla tanışıp kendilerinden istifade imkânı buldu. 12 Eylül 1980 darbesi sonrası pek çok mütedeyyin kişi gibi o da bir süre nezârethanede, iki hafta kadar da hapisanede kalmış ve sonra serbest bırakılmıştır. Burası kapatılıp öğretim üyesi ve öğrencileri muhtelif yerlere zorunlu olarak gönderilince, hocamızın tayini de 1981 yılında İstanbul'a yapıldı. İstanbul'a geldiği andan itibaren en yakın dostu aynı meşebten seyr-i sülûk yoldaşı Prof. Dr. İrfan Gündüz hocamız ve diğer arkadaşlarıyla son anına kadar muhabbeti artarak devam etmiş, bu yakınlık sebebiyle ömür boyu edindiği ve gözü gibi baktığı kitaplarını kendisinin müteveli heyeti başkanlığını yaptığı İbn Haldun Üniversitesi'ne hibe etmiştir.

Kişiliğinin ve zihninin şekillenmeye başladığı ilk eğitim yıllarında, babasının ibadetleri konusundaki hassasiyeti, helâl ve haram konularındaki titizliği, gönlünün camiye bağlılığı, güzel sesi ile yaptığı müezzinlik vb. etkinlikleri hocamıza da intikâl etmiş, ömür boyu bu hassasiyetini korumuş, ilmî ve ahlâkî terbiyesiyle temâyüz etmiş bir genç olarak dikkat çekmiştir. Onu en çok etkileyen ve kişiliğini şekillendiren ilkokuldaki öğretmeni kendi köylerinden bir zât olup; ahlâklı, dürüst, aile hayatı düzgün, her şeyi ciddiye alan, güzel yazı yazmayı, namaz sûrelerini ve namaz kılmayı kendisinden öğrendiği bir kimse idi. İlkokulu 1959 yılında tamamlayınca öğretmen okulu imtihanlarına girmiş, ancak daha sonuçları öğrenmeden, babasının da yakın dostu Antalya Müftüsü Mustafa Sıdkı Efendi'nin tavsiyesi ile yatılı öğrenci kabul eden Antalya İmam-Hatip Okulu'na kaydolmuş, dördüncü sınıftan itibaren yaz aylarında çalışarak cep harçlığını çıkarmak zorunda kalmıştır. Annesi Ayşe Hanımın otuz yedi yaşında 1964 yılında kanser illetinden vefat etmesinin ve babasının ikinci kez evlenmesinin de bunda etkisi vardır. Raşit Beyin babasının ikinci eşi olan üvey annesinden doğmuş iki kız kardeşi daha bulunmaktadır. Kendisinden bir yaş küçük ve en küçük erkek kardeşleri ile iki üvey kız kardeşi hâlen hayattadır.

Aile efrâdının da ifade ettiği üzere, Raşit Hocaefendimiz hep memleketine sadakatle bağlı olmuş, hemen her yıl mutlaka ziyarete gitmiş, ilk çocukluk yıllarından edindiği cemaate iştirak, ezan okuma ve müezzinlik yapma şeklindeki camiye bağlılık alışkanlığı, ilerleyen yıllarda devam

ettirmiş, namaz kıldırma, hutbe okuma, cuma sohbeti yapma gibi vazifelerini aksatmadan yerine getirmiştir. Benzer alışkanlıklarını siyasi liderler ve sivil toplum kuruluş temsilcileriyle yaptığı seyahatleri esnasında, Anadolu'nun, Balkanlar'ın, Avrupa'nın, Ortadoğu'nun birçok camiinde, mescidinde kürsülerinde sürdürdüğü müşâhede edilmiştir.

Babası Hurşit Efendi, ilkokul öğretmeni ve Antalya müftüsü Mustafa Sıdkı Efendi yanında, İmam-Hatip öğrenciliği yıllarında Avni İlhan, Erdoğan Fırat, Mehmet Rahmi Ayas, Lütfi Şentürk (v. 2017) hocaları olmuş; Ankara İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Musiki hocası Ruhi Kalender, Muhammed Tayyip Okiç (v. 1977), Talat Koçyiğit (v. 2011), Necati Öner (v. 2019), Cavit Sunar (v. 1999), Yaşar Kutluay (v. 1969), Hüseyin Gazi Yurdaydın (v. 1999), Haluk Karamağaralı (v. 2009), Ahmet Gürtaş (v. 1999), Hüseyin Küçükcalay (v. 1999), Ali Arslan Aydın (v. 2009) gibi meşhur hocaların resmi ve özel derslerinden istifade etmiştir. Güzel yazısı ve dikkati sayesinde M. Tayyib Okiç başta olmak üzere hocalarının dikkatini çekmiştir. Kendisi de İstanbul'a geldikten sonra çok sayıda öğrencinin tez danışmanlığını yapmış, yirmi sekiz adet yüksek lisans ve altı adet doktora tezini yönetmiştir.

Erkek evlâdı olmayan Raşit Küçük Hocamızın dört kız evlâdından evli olan üçünün eşleri akademisyen olup, ilâhiyat ve mühendislik alanlarında önemli hizmetler îfa etmektedirler. Her birisi de onun ilim ve ahlâk anlayışını devam ettiren müstesna şahsiyetlerdir. Bunların yanında Hocaefendimizin ilmî ve ahlâkî terbiyesinden geçmiş binlerce ilim ehli talebesi, onun en büyük ideali olan ahlâklı bir nesil yetiştirme gayretlerinin neticeleri olup, hep birlikte onun bıraktığı yerden hizmet ve hakikat sancağını taşımaya devam edecektir.

1978 senesinde Erzurum Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde başladığı doktora çalışma sürecini 1984 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. 1997 yılında doçent, 2003 yılında profesör oldu. 2007-2011 yıllarında MÜ ilahiyat dekanlığı, 2011-2014 DİB Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı yaptı ve buradan emekli oldu. Emekliliğinin ardından vefatından iki ay öncesine kadar yaklaşık sekiz yıl İSAM başkanlığı yaptı.

Hocaefendimiz, emekli oluncaya kadar devletin muhtelif kademelerinde pek çok resmi görev de ifa etmiş, çok sayıda kişinin hayatına bu vesileyle de dokunmuştur. Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nden 1970'te mezun olduktan sonra, kısa bir müddet Akseki Müftüsü vekilliği ve müftülük memurluğu vazifelerini ifa eden Raşit Küçük, erken yaşlarda başladığı bu vazifelerle dinî hizmete olan sadakatini izhar etmiştir. 1971 yılında Erzurum İmam Hatip Okulu'nda dört yıl öğretmenlik ve idarecilik yapmış, ardından Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü'nde Hadis ve İslâm Ahlâkı Öğretim Görevlisi olarak

ilmî çalışmalarını sürdürmüştür (1975). Bu süreçte aynı zamanda idarî görevler de üstlenmiş olup, daha sonra hayatındaki bir dönüm noktası mesâbesindeki İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'ne naklen tayin olmuştur (1981). İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nün Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne dönüşmesinden (1982) sonra da uzun yıllar boyunca bu fakültenin hadis ana bilim dalında öğretim üyeliği ve çeşitli akademik ve idarî görevler üstlenmiştir. Eylül 1990-Nisan 1991 arasında altı ay süreyle Dimaşk'ta bulunan kütüphanelerde araştırmalar yapmış, özellikle merhum Prof. Dr. Nureddin İtr (v. 20 Eylül 2020) hocaefendimiz olmak üzere bölge ulemâsı ile kalıcı dostluklar kurmuştur. Daha sonra bu tanışıklıklar vesilesiyle onları Türkiye'de misafir etmiş, bir ay kadar süreyle İstanbul'da tadrîs faaliyetleri için imkânlar oluşturmuştur.

Hocaefendimiz, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde 2007-2011 yılları arasında beş yıla yakın dekanlık yaptı. Aynı dönemde üniversite senatosu ve yönetim kurulu üyelikleri görevlerinde bulundu. Bu görevleri sırasında ulusal ve uluslararası on iki bilimsel toplantı, çalıştay ve konferans düzenledi. Camii başta olmak üzere fakültenin bütün binalarının halkın desteği ile depreme dayanıklı şekilde yenilenmesini sağladı. Yüksek Öğretim Kurulu İlahiyat Millî Komitesi üyeliği ve başkanlığı, aynı kurumda Yurt Dışı İlahiyat Alanı Denklik Alt Komisyonu başkanlığı görevlerinde bulundu. Yurt dışında dinî tahsil gören ancak diplomaları tanınmayan pek çok mağdurun heyetçe tespit edilen fark derslerini vererek diplomalarının geçerli sayılmasını sağladı. 19.12.2011-02.03.2014 tarihleri arasında Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı yaptı ve buradan yaş haddi dolayısıyla emekli oldu. Bu görevi esnasında Kurul'un işleyişini sağlam temellere oturttu; fetvâların müdellel bir şekilde arşivlenmesini, farklı uzmanlardan oluşan ilim heyetlerinin teşekkülünü sağladı.

Emekliliği sonrası getirildiği Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) başkanlığı görevini 2022 yılı eylül ayına kadar sürdürdü. Bu hizmetleri esnasında İSAM pek çok proje ile büyük bir atılım sürecine girdi. Bu esnada Osmanlı ilim geleneğine ve araştırma yetiştirmeye dair projelere hız verdi. Ansiklopedi, dergi, dijitalleşme, tenkitli neşir, çalışmaların farklı dillere tercümesi gibi önemli çalışmalara öncülük etti. *TDV İslâm Ansiklopedisi'*nin ulusal ve uluslararası sahada tanınırlığını arttırdı; ansiklopedi 2014 yılı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne layık görüldü ve dijital olarak dünyanın kullanımına açıldı.

Aynı zamanda 2012'den beri TÜBA Şeref Üyesi olan Raşit Küçük Hocamız, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından doktora tezinin yayımlanmış hâli olan *Sevgi Medeniyeti* adlı eseri dolayısıyla 'fikir' dalında birincilik ödülüne (1991) ve Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları Ödülleri kapsamında 'Üstün Hizmet Ödülü'ne (2016), ilmî hizmetleri ve sahaya katkıları dolayısıyla Meridyen Derneği 6. Hadis ve Sîret Araştırmaları 'Hadis

ve Sirete Hizmet Onur Ödülü'ne (2015) lâyık görüldü.

Aktif bir sosyal hayatı olmasına rağmen Raşit Küçük Hocaefendimiz pek çok eser yazmış, çok kıymetli çalışmalara imza atmıştır. Erzurum'da doktora çalışmaları sürecinde tez olarak takdim ettiği iki çalışmadan ilki olan *Abdullâh İbnu'l-Mübârek (118/736-181/797) Hayatı, Eserleri ve Hadis İlmindeki Yeri* (Atatürk Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi 1978), ikincisi de *Hicrî İkinci Asır Müellifleri* idi. Daha sonra Marmara Ünivesitesi'ne geçince Prof. Dr. Salih Tuğ'un danışmanlığında (daha sonra *Sevgi Medeniyeti*, İstanbul: Rağbet Yayınları 2007, 216 sh., adıyla neşredilen) *Kur'an ve Sünnette Sevgi Kavramı-Özellikle Allah Sevgisi*-başlıklı doktora tezini savundu (İstanbul 1984).

Anadolu'da, diğer iki hocamızla birlikte, neredeyse her eve hadis ve sünnet sevgisinin girmesine vesile olan ve hocamızın hiçbir hadisini abdestsiz şerh etmediğini ifade ettiği *Peygamberimizden Hayat Ölçüleri (Riyâzu's-Sâlihîn Tercüme ve Şerhi* (I-VIII, M. Yaşar Kandemir ve İsmail L. Çakan ile birlikte); önce İmam Hatip Liselerinde ders kitabı olarak yazılan ve uzun yıllar okutulan *Siyer* (İsmail Yiğit ile birlikte) ve daha sonra genişletilerek tekrar yayımlanan *Hazret-i Muhammed -Siyer-i Nebî* (İstanbul: Kayıhan Yayınları 2015, 336 sh., İsmail Yiğit ile birlikte); *Türk Millî Eğitiminde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri* (Mustafa Öcal ile birlikte, İstanbul 1993) ve *İsmail Sâdık Kemâl Paşa'nın "Bin On Bir Hadisin Manzum Tercümesi Ve Şerhi* adlı çalışması yaptığı çalışmaların bir kısmıdır. Bu çalışmalar yanında *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde on altı adet ansiklopedi maddesi veya madde bölümü yazmıştır.

Raşit Küçük Hocamızın hadis ilminin ve dinî eğitimin pek çok konusuna dair yazmış olduğu makaleleri arasında ise şunları saymak mümkündür: "Hz. Peygamber ve Örnekliğinin Mahiyeti", *İslam'ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri, Kutlu Doğum Sempozyumu 2001*, Ankara 2003, s. 281-304; "İslâm Kültüründe Sevgi İçin Kullanılan Kavramlar Muhabbet, Meveddet, Rahmet ve Merhamet", *Kutlu Doğum: 2006: İslâm Ahlâkı ve Sevgi*, 2007, s. 73-90; "İstanbul'da Medfûn Olduğu Söylenen Sahâbilerden Ebu'd-Derdâ", *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla VI. Eyüpsultan Sempozyumu: Tebliğler (10-12 Mayıs 2002)*, 2003, s. 24-27; "Abdullâh İbnu'l- Mübârek ve Hadîs İlmindeki Yeri", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1985, sayı: 3, s. 277-293; "Metin Tenkidine Dair", *İslami İlimlerde Metodoloji (Usûl) Meselesi 3*, 2009, s. 436-441; "Hz. Peygamber'in Özel Hayatı ile İlgili Rivayetler ve Bunların Eğitim Değeri ile Aile Sırlarının İfşa Sınırı", *Hz. Peygamber ve Aile Hayatı*, [t. y.], s. 403-420; "İlahiyat Fakültelerinde Din Eğitimi Üzerine Bazı Düşünce ve Teklifler", *IV. Din Şurası Tebliğ ve Müzakereleri 12-16 Ekim 2009*, Ankara, 2009, cilt: II, s. 899-907; "Sünnet ve Hadislerde Sevgi", *İslam'da Sevgi Temelinde Beşeri Münasebetler-İlmi Toplantı-*, 2010, s. 227-240; "Kur'an-Sünnet İlişkisi ve

Birlikteliđi", *Sünnetin Dindeki Yeri*, 1995, s. 125-164; "Kur'an ve Sünnette Manevi Hayatımız ve Görevlerimiz, *Tasavvuf Üzerine Konferanslar*, 1998, s. 137-160; "Bir Âlim ve Diyanet İşleri Başkanı Olarak Ahmet Hamdi Akseki", *Ahmet Hamdi Akseki Sempozyumu, 08-09 Kasım 2013*, Antalya, 2017, s. 23-32; "Sevgi Eğitiminde Merhametin Yeri ve Önemi", *Kutlu Doğum Haftası "Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi" Sempozyumu, 15-17 Nisan 2011*, Ankara, 2014, s. 346-379; "Peygamberimizin Eşlerinin İslâmî Tebliđe Katkıları", *Edebî Risalet 2*, 1993, cilt: II, s. 193-204.

Dinî ve ilmî dergi kuruculuğu ve yayıncılığı konusunda da çok mümbit ve müsmir bir kişi olan Hocaefendimiz, Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nde lisans talebesi iken başlayan yayıncılık faaliyetlerine, ömrü boyunca devam etmiştir. *Hamle, Yeni Ümit, İslâm Medeniyeti* ilk gençlik yıllarında teşkilatlanmalarını sağladığı ve yazılarıyla destek verdiği dergiler arasında idi. İstanbul'a geldikten sonra ise, merhum Mahmud Esad Coşan Hocaefendi'nin işaret ve talimatlarıyla yayın hayatına başlayan *İslâm, Bilim ve Sanat, Kadın ve Aile, Gülçocuk* dergilerinin en üst düzey hizmetlerine iştirak etti, yıllarca yönetim ve yazarlık faaliyetlerinde aktif görevlerde bulundu. Himaye ettiği dergiler arasında özellikle yirmi iki yıldır kesintisiz yayın hayatını sürdüren ve editörlüğünü bendenizin yürüttüğü *Hadis Tetkikleri Dergisi*'nin neşrine verdiği maddî ve mânevî her türlü desteğin bizim açımızdan gönlümüzde çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Yine düzenli bir şekilde yayın hayatını sürdürmesini temin ettiği *MÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* ve İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları'nın hizmetlerinin kalıcı hale gelmesinde büyük emekleri oldu.

Yetişmesine katkı sağladığı talebeleri, dokunduğu hayır hizmetleri, siyaset ve bürokrasiye çizdiği istikâmet, halkı irşâda yönelik yaptıkları ve nihayet ilâhiyatçı genç nesillerin ta'lim ve terbiyesini gerçekleştirmek üzere tesis edilen Türkiye Eğitime Destek Vakfı (TEDEV), Raşit Küçük Hocaefendimizin sadaka-i câriyesi olarak nesiller boyu devam edecektir.

Özellikle, irtihâlinin ardından yazılan hâtırâtta geniş geniş yer verilen; onun katkılarıyla güç kazanan sivil toplum kuruluşları arasında yer alan Milli Türk Talebe Birliği, Hakyol Eğitim Yardımlaşma ve Dostluk Vakfı, İlim Kültür Sanat Vakfı (İLKSAV), ÜSEV Vakfı, Dârülhadis, Kanal 7 Televizyonu, İhsan Vakfı, Milli Gençlik Vakfı, İlim Yayma Cemiyeti, Deniz Feneri, SÜHA Eğitim Araştırma Yayıncılık, İlmî Araştırmalar Merkezi, İslam Araştırmaları Merkezi, fakültelerde teşviki ile kurulmuş öğrenci kulüpleri vb. sivil toplum kuruluşları ve faaliyetleri onun kolunun uzandığı hizmet alanlarının ifadesiydi.

Hocaefendimizin bölgesi ve irtibat kurduğu çevresi kaderi olmuş, toplumun İslâm âleminin her yerinde, Anadolu'nun bütün bölgelerinde hizmet etmek, her bölgenin insanına dokunmak yetiştığı çerve ve

kuşatıcılıkla mümkün olmuştur. Bahsi geçen her konuda anlatacaklarının olması, yetiştiği kuşatıcı tecrübeye ve edindiği küllî hayat tasavvuruna bağlı idi. İlk karşılaştığı kişilerle bile kısa sürede iletişim kurması, verirken de incitmeyen, yardım talep ederken de güven hâsil eden, kendisinde herkesi kuşatan bir cihetin varlığına bağlı idi.

Etrafında ilmî yönünü müşâhede edip üstlenen talebeleri olarak bizler, onun belirleyici vasfının, sadece bu olduğunu zannederdik. Aile fertlerinin ve yakın arkadaşlarının da ifade ettiği üzere, onun entelektüel olarak gündeme dair okuduğu kitapları görmek, kültür ve sanata düşkünlüğünü fark etmek, kadîm olana özleminin bir uzantısı olmak üzere antikaya ilgisini müşâhede etmek, halka hizmet yönüyle içinde yer aldığı sayısız derecedeki vakif ve derneklerden haberdar olmak, haftanın birkaç akşamı farklı toplum kesimlerindeki sohbetlerinin varlığı, hocamızın talebeleri olarak bize dokunduğundan çok daha fazlası olduğunu hepimize öğretmiştir. İlgi alanındaki bu zenginlik kendisinin çok yönlü bir ilişkiler ağı kurmasını temin etti; bunların bir kısmı antikacı, bir kısmı mobilyacı, bir kısmı saatçi, bir kısmı Kadıköy ve Üsküdar çevresindeki esnaftan müteşekkil idi. Tabii olarak herkes, Hocaefendimizin kendisiyle ilgili cihetini keşfedebilmişti.

Dinî düşüncedeki derinliğine paralel bir şekilde, sanat, edebiyat, şiir, düşünce, felsefe, etik ve estetik konularında da derin bir birikime sahip idi. Hafızasında Mehmet Âkif, Yahya Kemâl, Arif Nihat Asya, Necip Fazıl, Cahit Zarifoğlu, Sezai Karakoç gibi şairlerin şiirlerinden ezberleri olduğu gibi, Cemil Meriç, Erdem Beyazıt, Akif İnan, Osman Yüksel Serdengeçti gibi mütefekkirlerin eserlerini de tekrar tekrar okumuştur. Eserlerini okuduğu kişiler arasında Çetin Altan, Kemal Tahir, İlhan Selçuk, Yaşar Kemal gibi farklı çevrelerden meşhur yazarlarda bulunurdu. Çalışma masasında uzmanlık alanı olan hadisin temel kaynakları yanında güncel akademik eserler, düşünce dergileri bulunduğu gibi, sözü edilen geniş yelpazeden eserler de olurdu. Elbette Hocaefendimizin ilgi alanını cemiyetin talepleri ve mensubu bulunduğu ilim geleneğinin gereği derinleşmiş ve zenginleşmişti. Hocamızın sürdürdüğü geleneğin bir gereği olarak, cemiyette yaşanan ve onu ilgilendirmeyen bir olay düşünülemezdi.

Hocamızın, imam hatip okulundaki yatılı öğrencilik yıllarından itibaren biriktirdiği içtimâî kabiliyetlerini, İslâm Enstitüsü talebesiyken de geliştirmiş, en genç katılımcı sıfatıyla Milli Nizam, Milli Selâmet, Fazilet, Refah Partisi'nin kuruluş faaliyetlerine iştirak etmiş, merhum Necmeddin Erbakan'ın çok yakınında bulunmuş, genç yaşlarında bile seçim çalışmaları boyunca en ücra köylere varıncaya kadar Konya'yı dolaşan bir siyasi önderdi. Daha sonra aynı düşüncenin devamı mahiyetindeki partilerde de aktif görevler almış, Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye başkanlığı döneminde danışmanları arasında yer almış, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kurucular kurulunda bulunup, etik kurulu başkanlığı

yapmış, barış süreçlerine iştirak etmiş, aşiretler arası ihtilâfları çözmede arabuluculuk yapmış, ancak bu faaliyetlerini hiçbir makam ve mevki kabul etmemek şartıyla yürütmüştür. Zira siyaseti kendisi için bir ikbal aracı değil, insanlığın hayrına bir imkân vasıtası görmüştür.

Gönül eri, âkil adam ve derviş meşrep olan Raşit Küçük Hocaefendimiz daha lisans yıllarında 1967’de Mehmed Zahid Kotku’yu tanımış, mezun olup ilk görev yerine atandıktan sonra da 1972 yılında kendisine intisap etmiş, İbnü’l-Mübârek ile başlayan tasavvuf ile gönülden tanışıklığını bu şekilde dergâh tecrübesiyle de derinleştirmişti. Kendisi yetişirken de daha sonraki açtığı kurumlarda da ilmin sadece sıralı eğitim kurumlarında değil, diz dize ve gönül gönüle olduğuna inanır; resmî imkânları sonuna kadar kullandığı gibi, kadîm tedris fırsatları oluşturmayı da mühim bir mesuliyet görürdü. Önceki yıllarda ve dekanlığı döneminde desteklediği ve imkân sağladığı binlerce öğrencinin hafızlık çalışmaları, çoğu kere onun himmetleriyle sürdürülmekteydi. Resmî görevler, sivil toplum kurumları, sohbet meclisleri, bilimsel toplantılar, konferans ve paneller, hatta bir çay sohbeti, bütün imkânlar kendisi için bir eğitim ve hâlleşme vasıtası idi.

Raşit Küçük Hocaefendimizin îfa ettiği en mühim vaziflerden birisi ve tesiri yüzyıllar boyu sürecek olan ve Hakyol Vakfı’nın sağladığı imkânlarla İstanbul’da açılan ve programını geliştirip, seyrini yönlendirdiği, daha sonra pekçok benzeri çalışmaya öncülük eden Ahmed Kâmil Efendi Dergâhı’nda faaliyetlerini yürüten bir Dârülhadis Müessesesi kurması idi; İstanbul’a gelişiyle birlikte kendisine, onun teşkilatçı kişiliğini çok yakından tanıyan Prof. Dr. Mahmud Esad Coşan Hocaefendi tarafından böyle bir ilim yuvası teşekkül ettirilmesi vazifesi tevdi edilmiş ve yaklaşık on yıl süren bu faaliyet sayesinde benim de aralarında bulunduğum çoğu hadis alanında olmak üzere, elliye aşkın akademisyenin yetiştirilmesine öncülük edilmiştir.

Yine, Bursa’da, Hindistan asıllı merhum Prof. Dr. Muhammed Mustafa el-A’zamî Hocaefendimizin (v. 20 Aralık 2017) lütfettiği icazetiyle her yıl düzenlediğimiz icâzetle hadis okuma ders meclislerinin ikincisinde, faaliyetlerimizi desteklemek ve gönüllerinin bizlerle olduğunu göstermek üzere Bursa Ördekli Kültür Merkezi’nde düzenlediğimiz İcâzet Merasimimize Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir, Prof. Dr. İsmail Lütfi Çakan ile birlikte üçlü olarak iştirak etmişler yaptıkları konuşmalarla bizleri gönülden desteklemişler ve ilmî çalışmalarımızın devamı için teşvik etmişlerdi.

Bu ziyaretlerinin ardından her karşılaştığımızda, hangi eserleri okumakta olduğumuzu, öğrencilerin programlara ilgisinin nasıl olduğunu, okutulacak kitaplara ihtiyacımızın olup olmadığını sorarlar, basılan kitaplarından öğrenci sayılarımıza göre nüshalar gönderip, hediye olarak bu eserleri onlara tevzi etmemizi talep ederlerdi. Bu desteğin bereketiyle,

yüzlerce öğrenci ilmî ve akademik çalışmalar yapmak üzere bu hocalarımızın izini takip etmişler, lisansüstü çalışmalar için İstanbul'a gidenlere kol kanat germişlerdir.

Akdeniz bölgesinin dağlık kesimleri coğrafyası zorlu, iklim koşulları sert yayla yerler olması yönüyle mücadeleci insan tipinin yetişmesi için hayli uygun yerlerdi. Raşit Hocaefendimiz de bu yönlüyle mücadeleci bir kişiliğe sahipti. 1984 yılında kendisi ile karşılaştığım ilk andan itibaren, belki de özellikle aynı bölgenin insanı olduğumuz için, bir baba şefkati ve sıcaklığını her an hissettiğim bir sığınağımdı. Bölge yapısı, insanların farklılıklarına rağmen birlikte olabilmeyi öğreten bir mahiyette idi. Farklı kesimlerden hemşehrileriyle iyi ilişkiler kurabilmesi buna bağlı idi. Yörük kültürü içinde yetişmemiz ve şehre uzaklığımızın verdiği ürkekliği, hocamızın Marmara İlahiyat Fakültesi'ndeki varlığı ile fakültemizi, evimiz sıcaklığında hissetmemiz ve sahiplenmemizle aşmış idik. Bundan dolayı da, hep onun izinden gitmeye, talebeleri olarak, onun yaptıklarını yapıp, ilmî ve ma'nevî mirasına sahip çıkmaya, kuşatıcı bir kimliği üstlenmeye çalıştık.

Kanaatimce, sevenleri ve talebeleri Hocaefendimizin üstlendiği küllî mesuliyeti ancak iş bölümü yaparak ifade edebilirler. Özellikle onun 'refik-i a'lâ'ya yükselmesinin ardından, dokunduğu kişiler olarak bizlere düşen, ferdî anlamda ona yakınlığımızı veya hâtıralarımızı öne çıkarma yerine, onun bize bıraktığı 'küllî ve kuşatıcı mirasa' el birliği ile sahip çıkmak, onun mirasını birlikte yaşatmaktır. Onun zarâfet ve nezâketi, kendisine, akademik faaliyetleri bağlamında, 'siyasetçi misin, ilim adamı mısın bir karar ver' denilip yol ayrımına zorlandığında, aslında, bu iki alanı ve daha fazlasını da kuşatacak ve aşacak şekilde, 'ben bunların hepsiyim; hayatın kendisiyim' demesine müsaade etmemiştir. Ancak, yaşadığı hayatın bir parçasında yer alan ve birlikte çalıştığı herkes buna rihletinden sonra şâhitlik etti. Osmanlı ilim ve ulemâ geleneğinde var olan kuşatıcı küllî hayat tasavvuru, modern dünyanın bilgi tasavvurunun etkisi ile parçalanıp, uzmanlaşmaya dönüşünce terk edilmiş; Hocaefendimiz, bu nakîsayı, kendinden önceki ilmî ve irfânî geleneğin temsilcileri ile kurduğu bağ sayesinde telâfi etmişti.

Raşit Hocaefendimiz, hayata küllî bakışının gereği, Anadolu'yu ve Osmanlı'yı da temsil eden bir birikime sahipti. Osmanlı ilim geleneği, zâhirî ilimleri, aklî ilimleri, irfânî ilimleri bünyesinde barındırmış ve bunları kendi dönemlerinin idârî ve ictimâî maslahatına uygun bir şekilde i'lây-ı kelimetullâh uğruna sarf etmişti. Bugün hocaefendimizin hizmetleri dikkate alınınca, bu gerçeği müşâhede etmek mümkündür. Özellikle, sekiz yıla yakın görev yaptığı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) başkanlığı döneminde Osmanlı ilim geleneğini ve kitâbî birikimini dünyaya tanıtmak üzere çok önemli adımlar atması onun bu küllî nazarıyla irtibatlıdır.

Toplumun her kesiminden insanın, hocamızı kendisine çok yakın hissetmesi, hadîs-i şerîfte ifade edildiği üzere, Allah Teâlâ ve Tekaddes Hazretlerinin, hocamızı sevdiğini Cibrîl-i Emîn'e bildirmesi, onun vasıtasıyla da bu sevginin insanların gönlüne atılması dolayısıyla idi. Raşit Hocaefendimizin 'sevgi medeniyeti'ni özellikle de Allah sevgisini çalışması bu sebeple, sadece bir bilimsel faaliyet olarak değil, onun yaşamakta olduğu ma'rifet ve muhabbet yolculuğunun bir sonucu idi. Bir keresinde, emekliliği sonrasında sağlığı ile ilgilenmek üzere Altınoluk'ta borçlanarak bir daire aldığını, onun daire aldığını duyan imkânı olan dostlarının da aynı siteden daire aldıklarını, dairenin borçlarını ödeyemeyince ve gitme imkânı olmayınca iade etmek zorunda kaldığını anlattığında, ardadaşlarının sitem ettiğini söylemişti. Onun, lâyıkiyle hadis ilmine ve sünnete hizmeti, kendisini halk içinde Hakk ile birlikte olmaya, O'nun muhabbetiyle yanıp tutuşmaya ulaştırmıştı.

Efendimiz Habîb-i Edîbimiz, varlığı ile hayatın bütün yönlerini kuşatan ve her fitrata ve meşrebe hitap eden bir vafsa sahip; herkesin sevdiği ve sığındığı bir kimse idi. Çaresizler O'na umut bağlar, zorda kalanlar O'nun kapisını çalar, zulme uğrayan da zulmeden de O'nun rahmetine sığınır. Kırk seneye yakın bir zamandan beri talebesi olmakla iftihâr ettiğim Raşit Hocaefendimizi her gördüğümde 'kuşatıcı vasfı' ile Gönül Sultânımız Efendimiz'e ne kadar çok benzediğini düşünmüşümdür. Talebeleri olarak her birimiz elbette ondan bize sirâyet eden vasıflar kazandık, ancak onun bütün vasıflarını aynı anda temsil etmek belki de çok az talebesine nasip olacaktır.

Ehl-i irfân, ma'rifet ehlinin âhir zamanda kadîm dönemlere nisbetle daha az olacağını, ne var ki kıyamete kadar bu tür kimselerin hep var olageleceğini söylemişlerdir. Râşit Hocaefendimizi görünce, ma'rifet ehlinen biriyle olmanın huzurunu hissetmeyen kimse yok gibidir. O'nun bu vasfını, rihletinin ardından, en yakın dostu ve seyr ü sülûktaki refiki "müsterşid idi, hem de mürşid idi" cümleleri ile dile getirmişti.

Dekanlığı esnasında, kendisinin hizmetinde bulunan kimselere her ay mûtat olarak, çok zarif bir uslûpla 'bu da sizin hakkınız' diyerek zahmet verdiği düşüncesiyle maaşından bir miktar tasadduk ettiğini yakın çevresinden duymuş idim. Fakültede lisans talebeliğimiz esnasında da, Konya'daki tahsil yıllarında ve sonrasında hiçbir yardımı ve bursu kabul etmediğini, bir esnafa borçlanarak, memuriyetinden sonra bu borçlarını ödediğini söylediğinde onun asâletini daha iyi anlamıştım. Hocaefendimizin bu hâli, atının üstünde iken elinden kırbacın düşse başkasından istemeyecek kadar istiğnâ yolunu tutmuş sahâbe-i kirâmdan bir zâtın davranışına benziyordu. Yüce Rabbimiz'in onun kalbinin derinliklerine nakşettiği 'kabûl' hissi gibi, hilm ve vakar sıfatı da gönlüne İlâhî ilkâ ile gerçekleşmiş gibiydi.

Kırk yıllık müşâhedemle, hayatına baktığımda Kıymetli Raşit Hocaefendimizin bu sıfatlardan da ziyâdesiyle nasıbdâr olduğunu söyleyebilirim. Peygamber Efendimiz'e olan 'muhabbet' hissimizin ziyâdeleşmesi de, yine aynı ilkâ kaynaklı idi. Hocaefendimizin fert ve cemiyet nezdinde, bu kadar yaygın kabule mazhar olması, genel itirariyle inâyet-i İlâhiyye'den payının büyük olmasına bağlıydı elbette.

Raşit Hocaefendimiz, bürokrasi ve siyasetin sunduğu imkânları kendisi lehine kullanmak yerine, bu tür vazifeleri ehil olan başkalarına yönlendirmiş, bir yandan istişâre mercii ve siyaset akademilerinin vazgeçilmezi olarak hizmet ederken, bir yandan da kendisini halkın gönlüne muhabbetullâhı, sünnet sevgisini, dindarlığı ve kuşatıcılığı naksetmeye adanmış, mütevazı ancak bir o kadar da tesirli üslûbu ile gönlü Anadolu irfânı ile meşbû insanımız nezdinde büyük bir teveccühe mazhar olmuştur. Muhterem Raşit Küçük Hocaefendimizin, 'kuşatıcı ve kucaklayıcı Nebevî değerleri' yaşama ve bugünün insanıyla buluşturma mes'ûliyetini bihakkın yerine getirdiğine bütün talebeleri ve tanıyanları olarak bizler şahidiz.

Prof. Dr. Raşit Küçük Hocaefendimiz ilmî ve irfânî hizmetleriyle sadece Türkiye sınırları içerisinde değil, Orta Asya ve Balkanlarda da pek çok kişinin hayatına dokunmuştur. Dünyanın dört bir yanından eğitim-öğretim için İstanbul'a gelen uluslararası öğrencilere dokunuşuyla, hayatı ve çalışma tarzıyla ahlâkî, ilmî ve irfânî ufuk açmış, taşıdığı küllî hayatı temsil mesuliyetini onlara da intikâl ettirmiştir.

Yüce Rabbimiz'den, bereketli ömrünün büyük kısmını türlü hastalıklarla mücadele ile geçirmesine rağmen iyilikten geri durmayan Raşit Hocaefendimizin hasenâtını sadaka-i câriye olarak kabul etmesini, yazdığı kitaplarının, ilmî çalışmalarının, kurduğu teşkilâtların, mahalle mescidinde, camî kürsülerinde ve televizyon ekranlarında yaptığı konuşmaların, yetiştirdiği talebelerinin, sohbetleriyle terbiyelerine katkı sağladığı dinleyicilerinin hayr u hasenâti ve duaları sayesinde kıyamete kadar amel defterinin açık kalmasını niyaz ediyoruz.

İnşâallah, önceden gönderdiği her türlü hayırlı hizmetini, kendisini karşılar bulmuş; hayatın bütün veçhelerine yönelik faaliyetler yürütürken bile Erzurum'da geçirdiği ilk mide kanamasından itibaren sürekli hastalıklarla mücadele ederek yaşadığı ve hiçbir zaman şikâyetlenip sızlanmadığı çileli ömrü ve dünya imtihanı, sınırsız ilâhî lütufla mukâbele görmüştür.

Hâlik-i Zülcelâl Hazretleri bizleri, onun bıraktığı kuşatıcı numûnelere mahrum bırakmasın! Muhtereme eşine, aile efrâdına, yakınlarına ve sevenlerine sabr-ı cemîller ihsân eylesin! Hocamızın makâmını âlf kılın!

Bizleri ve sevenlerini hocamızın şefaatine nâil eylesin!¹

İbrahim HATİBOĞLU, Prof. Dr. (ihatiboglu@hotmail.com)

ORCID: 0000-0002-9775-2625

Yalova Üniversitesi, İslami İlimler Fak., YALOVA

- ¹ Prof. Dr. Raşit Küçük Hocaefendimizin hayatına dair tespiti son derece güç olacak kadar fazla yayın yapılmış olup gün geçtikçe bu yayınlar artmaya devam etmektedir. Bu konuda bkz. Raşit Küçük, "Prof. Dr. M. Yaşar Kandemir ile İlmî Hayatı, Türkiye'de Akademik Hadisçiliğin Geçmiş ve Geleceği Üzerine", *Hadis Tetkikleri Dergisi*, II/2, 2004, ss. 155-166; Halit Özkan, "Raşit Küçük ile Türkiye'de Hadis Çalışmaları Üzerine", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, cilt 11, sayı 21, 2013, ss. 191-200; *Tohum Dergisi* (sayı 160, Kış, 2018); Erdoğan Köycü, "Üsküdar'da Bir Hadis Âlimi Prof. Dr. Raşit Küçük'ün Hayatı, Eserleri, Hadis ve Sünnete Dair Görüşleri, *Elmî İş Beynelxalq Elmî Jurnal*, cilt 15, sayı 1, 2021, ss. 68-77; İbrahim Hatiboğlu, "İlmî ve İctimâ'i Mihengimiz: Raşit Küçük Hocaefendimizin Rihleti..." *Hadis Tetkikleri Dergisi*, XX/2, 2022, ss. 399-401; Camal Ağırman, "Prof. Dr. Raşit Küçük Hocamızın Ardından," *Trabzon İlahiyat Dergisi*, yıl 9, sayı 2, 2022, ss. 446-450; Müjdat Uluçam, "Raşit Küçük (1947-2022)," *İslam Araştırmaları Dergisi*, sayı 51, yıl 2024, ss. 173-179; Ayrıca, Raşit Küçük Hocaefendimiz ile ilgili, *Fikriyât* "Raşit Küçük'ün Bilinmeyenleri", 29 Kasım 2022) ve sonpeygamber.info "Ailesinin Gözünden Raşit Küçük", sonpeygamber.info (15 Mart 2024), gibi basılı ve dijital ortamlarda vefeyât yazıları ve röportajlar yayımlanmıştır. Vefâtının sene-i devriyesi dolayısıyla iki yıldır düzenlenen programlar ve yayınlarda da, Hocaefendimizin hayatının tafsilatına dair süreklileyen neşriyat da yer almaktadır. Yine Hayat Yayınları tarafından yayımlanmaya başlanan ve henüz ilk üç cildi çıkan Raşit Küçük Külliyyatı üst başlığı ile Raşit Küçük, *Sevgi Medeniyeti* (İstanbul 2023, 232 sh.), Müjdat Uluçam, *Örnek Bir İnsan Raşit Küçük* (İstanbul 2023, 408 sh.), Ferman Karaçam, *Raşit Küçük: Hatırında Kalanlar* (İstanbul 2023, 400 sh.). Burada çok azına temas edilen neşriyat yanında, Hocaefendinin kendi dilinden kendini anlattığı hayatı ve muhtelif konulara dair konuşmaları yanında, kendisinden sonra düzenlenen çok sayıdaki anma toplantısı, televizyon programı, panel, konuşma ve yâd etkinliklerini de görsel olarak takip etmek mümkündür.